

Keresztény válasz az új ateisták kihívásaira – Új ateizmus a tisztességes tudomány fényébe

„Az ateisták a teljesen vak és buta, ám öröktől fogva létező anyag(energia)istenben hisznek, amely a vakzerencse és a természetes kiválasztódás révén létrehozta a minden reális esélyt messze meghaladóan életbarát, csodálatos rendben működő világegyetemet és a mai mérhetetlen mennyiségű és bonyolultságú információt (DNS), az ivaros (kétnemű) szaporodó, tudatos, intelligens és erkölcsös életet, s ezt valószínűbbnek és észszerűbbnek tartják annál, hogy világunknak volt kezdete, és a teremtő Istenre mutat. Az agnosztikusok nem tudják eldönteni, melyik igaz.” **Túl erősnek tartjuk ezt? Az alábbiak elolvasása után gondoljuk át még egyszer!**

Az új ateizmus mozgalmának hangadói az ateista evolúció elméletének logikus folyományaként idővel végleg **ki akarják irtani a vallást** (különösen a kereszténységet) és velejárait (pl. a vallásszabadságot), nem számolva ennek **következményeivel**: az Isten nélküli világ és élet hideg, sötét, céltalan voltával, az (abszolút) igazság és erkölcs hiányával, a nyugati kultúra (alapjainak) teljes összeomlásával, az észszerűség és a jó iránti érzékünk elvesztésével. Harciasságukon kívül nem sok újdonságot tudnak felmutatni, mégis jó, ha tudunk válaszolni kihívásaikra. Ez az írás egyrészt a tudomány, másrészt az istenkép és erkölcs terén védi meg a keresztény hit szilárd alapjait (a fenti dőlt betűs bekezdés igazolását is beleértve), rámutatva az új ateisták és különösen Richard Dawkins érvelésének sok súlyos hibájára és tarthatatlanságára, érveik erényeiről sem feledkezve meg.

I. Tudomány

0. „Nemrégiben világos szavú, lelkes és harcias **ateistáknak egy csoportja rontott be a világ színpadára**, és az ateizmus történetében példa nélkül álló közönséget parancsolt maga elé” – írja Josh McDowell *Több mint ács* c. könyve 2009-es kiadásának erről szóló új fejezetében (KIA, 2016), majd így folytatja: „Alig több, mint egy év leforgása alatt három könyvük jelent meg az üzletek polcain. Sam Harris indította el a támadást *Tények és keresztények* című könyvével (2006), melyet előbb Richard Dawkins *Isteni téveszme* (2006), végül Christopher Hitchens *Isten nem nagy(szerű)* (2007) című műve követett. Mindhárom könyv forgalma hamarosan robbanásszerűen megnőtt, több sikerlistán is nem csupán hetekig, de hónapokig szerepeltek... Az úgynevezett új ateisták hatása jócskán túllépte a könyvkiadás világát... Keresőket ejtenek zavarba, és sok hívő hitét ingatják meg... Az új ateizmus célja egyszerű: eltörölni a vallásos hit minden észszerű alapját, és meggyőzni a teistákat, hogy hagyják el hitüket. Megértettek valami újat? Isten létét cáfoló új bizonyítékokra bukkantak? **Mitől új az új ateizmus?**” Elsősorban a kereszténységet támadva igyekeznek úgy beállítani a vallást, mint a babonás, barbár tudatlanság és a sötét középkor idejétmúlt, veszélyesen káros, mindent megmérgező csökevényét, melyről mindenáron meg kell szabadítani a mai felvilágosult társadalmakat, minimalizálva vagy eltörölve a vallásszabadságot. (A „teokráciával” kapcsolatos aggodalmukról később szölok.)

1. Bár **nincsenek olyan friss tudományos, filozófiai vagy történelmi fölfedezések**, amelyek aláásnák a kereszténységet, és az új ateisták legtöbb érve a régebbi ateisták érveinek újrahasonosítása, harciasságuk mellett az is egyedivé teszi őket, hogy látszólag kisebb árat kell fizetniük az új ateizmusért, mivel ők már nincsenek tisztában Isten tagadásának következményeivel: az Isten nélküli világ és élet hideg, sötét, céltalan voltával, az (abszolút) igazság és erkölcs hiányával, a nyugati kultúra (alapjainak) teljes összeomlásával, az észszerűség és a jó iránti érzékünk elvesztésével. Ezért sok régi elvtársukkal ellentétben kifejezetten ünneplik „Isten halálát”.

2. Ahhoz, hogy **észszerűség** szempontjából összevevessük az ateizmust a teizmussal, először is érdemes átgondolnunk, hogy **miért van egyáltalán értelme az érzékelhető világnak**. Amint Albert Einstein megjegyezte, *a világban az a legfelfoghatatlanabb, hogy felfogható*. A tudomány olyan filozófiai feltevésekre épít, mint a minden szinten teljesen észszerű és logikus, rendezett és megismerhető, valóságos külvilág léte és az elménk képessége annak megbízható felfogására. Az **ateizmus képtelen meggyőző választ adni** a következő alapvető kérdésekre: Miből és mitől jött létre a káprázatosan rendezett és tervszerű mai világ és élet? (Sok tudós ennek láttán tér[t] meg!) Az ősröbbanás elmélete csak elodázza a választ, a vakzerencse és a darwini, ateista evolúció elmélete pedig sokkal nagyobb hitet igényel, mint az Isten általi teremtés (ld. alább). Ha a világegyetem végső soron abszurd, honnan erednek a természet patikamérlegesen kiegyensúlyozott törvényei és rendje? Ha agyunk egy véletlen folyamat mellékterméke, miért bizzunk a következtetéseiben és meggyőződéseiben? S ha a

világ valóban céltalan, miért keressük mégis oly elszántan az élet(ünk) célját? Ha az emberből halála után semmi sem marad, miért igyekeznek annyira valami maradandót alkotni?

3. A valódi tudomány nemcsak hogy nem áll hadilábon a vallással, hanem épp a rendezett és észszerű világot és annak Istent dicsőítő megismerését hangsúlyozó **keresztény világgép teremtette meg a modern tudományos forradalom alapját**, melyet nagyrészt a kereszténység által hajtott erők alakítottak ki. Hitchens és társai önellentmondásba keverednek, amikor a régi tudósok (pl. Francis Bacon, Johannes Kepler, Blaise Pascal, Robert Boyle, Isaac Newton, Louis Pasteur) általános teizmussának tényét azzal intézik el, hogy akkoriban nemigen volt más járható út – hisz ezen az alapon a „sötét középkor” szörnyű rémtetteivel (keresztes és vallásháborúk, inkvizíció, boszorkányperek stb.) sem lehetne a kereszténységet vádolni (mert ha „mindenki keresztény”, akkor mind a tudósok és az emberiség más jótévedői, mind a gonosztevők kereszténységének egyformán van vagy nincs jelentősége). Az említett rémtettek és a vallás(ok)hoz kötődő egyéb szörnyűségek (köztük a Dawkins által emlegetett magasabb „bűnözési” statisztikával) nyilvánvalóan (sőt definíció szerint) nem a valódi keresztényekre vonatkoznak, hisz ők a megtérésüket azzal tanúsítják, hogy életük igazodik az említett szörnyűségekkel szöges ellentétben álló krisztusi tanításhoz, a hatóságok iránti engedelmességet is beleértve (Róma 13). Az ilyen emberek nem a büntetéstől való félelemből teszik a jót, hanem azért, mert ez fakad a szívükből, melyet betöltött Isten és embertársaik szeretete.

4. Hadd szögezzük le: a keresztények jól teszik, ha **hálát adnak az ateistákért**, mert azok gyakran rámutatnak a (hamis) vallás(osság), az álkereszténység hibáira – Dawkins és más (új) ateisták „keresztényeket” érő bírálata is sokszor jogos vagy legalábbis érthető; ilyen értelemben akár a szövetségeseinknek is tekinthetjük őket. Amint Joó Sándor is kifejti „Hit és cselekedetek” c. prédikációjában, *az ateizmus és az istenhit közti határ nem a földi egyház(ak) peremén húzódik, hanem az emberi szívekben*, s ott sem örök és változhatatlan módon. Gyakran magukat kereszténynek mondó emberek a legképmutatóbb, legbűnösebb farizeusok, és akik ateistának vallják magukat, azok is tudnak valóban jó dolgokat tenni – sokszor a keresztényeket megszegényítő szinten –, persze (anélkül, hogy tudnák) csakis Isten Szentlelkének megelőző kegyelme és bennük végzett munkája által.

5. a. Ami az ateizmus **tudományosabb** voltának kérdéséről, Antony Flew, az utóbbi öt évtized egyik legbefolyásosabb ateistája éppen azért tért át élete vége felé az Isten általi teremtés deista hitére, mert úgy látta, hogy az jobban magyarázza a modern tudományból kibontakozó világgépet. Ehhez hozzátartozik két fontos és megoldatlan tudományos probléma: **az élet eredetének és a világegyetem finomhangoltságának rejtélye**. Vajon a DNS-ben kódolt, gigantikus mennyiségű genetikai információnak, az élet számítógépes programhoz hasonló „receptjének” az eredetéről csakugyan a véletlen szerencse és a természetes szelekció lenne a legjobb magyarázat akkor is, ha az élő organizmusnak az őt kódoló és reprodukáló programmal együtt kellett létrejönnie? A világegyetemben 19 olyan egyetemes állandót ismerünk, amelyek mindegyikének tökéletesen finomhangoltnak kell lennie a földi élet létezéséhez – mintha csak az univerzum kifejezetten a kedvünkért lett volna megalkotva. Roger Penrose, az oxfordi fizikus írja: „Ez most megmondja nekünk, mennyire pontosan kellett céloznia a Teremtőnek: ez a pontosság $1:10^{(10^{123})}$. Ez valami fantasztikus szám. A közönséges tízes jelölésben még *leírni* sem tudnánk: egy 10^{123} [tíz a 123-adikon] '0' követne! Még ha a teljes világegyetem minden egyes protonjára és neutronjára írnanék egy '0'-t – és ráadásul még az összes többi részecskét is beállítanánk e sorba –, messze nem tudnánk még akkor sem leírni e számot” – ld. *A császár új elméje* (Akadémiai Kiadó, 1993), 372. o.; vö. John C. Lennox: *A tudomány valóban eltemette Istent?* (Evangéliumi Kiadó, 2008), 4. fejezet. Mindkét dolog (a DNS és az életbarát földi világ) véletlenszerű kialakulásának oly csekély az esélye, hogy egyesek e probléma áthidalása végett időben vagy inkább térben sok univerzum (ún. multiverzum) létét tételezik föl, természetesen bármiféle tapasztalati bizonyíték nélkül.

5. b. Az imént említett finomhangoltságot sokan **antropikus elvnek** nevezik, és Dawkins nemcsak kiterjeszti ezt, hanem úgy tesz, mintha bármit is megmagyarázna. Érvelése lecsupaszítva a következő. Bár a lehetetlenségig valószínűtlen, hogy létezzon egy, az általunk ismert élet számára olyannyira alkalmas bolygó, mint a Föld; pláne, hogy azon kialakuljon az élet – különösen *eukarióta* (valódi sejtmaggal rendelkező sejt) alapú élet, nem is beszélve a *tudatos* életről (az életnek ez a két lépcsőfoka Dawkins szerint a természetes szelekcióval is szinte átléphetetlenül nagy ugrást jelent), az

„egymilliárdszor egymilliárd” bolygó (vagy ha ez kevésnek bizonyul, akár ugyanennyi – vagy még több – univerzum) legalább egyikén kialakult, mivel itt vagyunk. Ebben az érvelésben két komoly hiba is van. (1) Bizonyítatlan (és alighanem bizonyíthatatlan) feltevésekre hagyatkozik (multiverzum). (2) A létünk ténye önmagában semmit nem mond az eredetünkről, a jelenhez vezető útról – ugyanilyen meggyőzően „bizonyíthatja” az Isten általi teremtést, a „sajtból való, 24 óra alatti kiformalódást” vagy bármi mást. Más szóval az érvelés körben forgó: abból indul ki, amit be akar bizonyítani. Ráadásul Dawkins ismét önellentmondásba bonyolódik: valószínűnek mondja a földön kívüli életet, de ha ez csakugyan így lenne, akkor nem volna szükség multiverzumra és hasonló(an bizonytalan) elméletekre. Miután Dawkins és társai az előítéleteknek köszönhetően számtalan ilyesfajta szarvashibát elkövetnek (amint még látni fogjuk), vajon mennyire bízhatunk meg BÁRMILYEN tudományos (vagy a tudományosság látszatát keltő) megállapításukban?

6. a. Mielőtt továbbmennék, meg kell vallanom, hogy amennyire emlékszem, magam kissé szkeptikus (teista) **evolucionistaként** nőttem föl, mivel akkoriban nem nagyon ismertem más lehetőséget. Miután felnőttem fejjel 1994. áprilisában megtértem, idővel a fiatal Föld nézetére tértem át. Azután 2013 májusában 1-2 hétre az öreg Föld híve lettem, és az evolúcióhoz elég hasonló progresszív teremtés elméletével is kacérokodtam, a gyülekezeti levelezőlistánkon is védelmezve új nézeteimet (evangéliumi gyülekezetünkben ma is többen az evolúció hívei). Ám ekkor egy új elmélet megismerése további három évre visszabilentett a fiatal Földhöz (ld. hivo.hu/vizlemez.htm). Végül 2016-ban Szabados Ádám néhány cikkének és John Lennox *7 nap, amely megosztja a világot* c. könyvének megismerése alapján jutottam mai nézetemhez (öreg Föld és hatnapos teremtés, ld. hivo.hu/7nap.htm). Azonban nem döntené romba a hitemet az sem, ha kiderülne, hogy Isten evolúció segítségével teremtett – ma sem tartom ezt eleve kizártnak és ördögtől valónak, csupán jelenlegi ismereteim alapján kevésbé valószínűnek. Dawkins hamisan vádolja azzal a hívőket, hogy érénynek tartják megelégedni a nem tudással, és a tudásban levő hézagok fenntartása az érdekük/céljuk – épp az ellenkezőjét igazolják a keresztény tudósoknak az előbb említett cikkeimben is felhasználó kutatásai. Pont az ő elvakultságát jelzi (alighanem ez a lényege a darwinizmus általa emlegetett tudatosító hatásának), hogy képtelen kilépni evolúcióelméletének kereteiből, és ezt Istentől a világegyetem(ek)ig mindenre rá akarja erőltetni. Bár a keresztények istenhite bizonyos szempontból pofonegyszerű, az Isten, akiben hisznek, végtelenül összetett – még sincs szüksége tervezőre, mert öröktől fogva létezik.

6. b. Dawkins nincs egyedül, amikor gyakorlatilag **tényként hivatkozik bizonyítatlan elméletekre**, így pl. Isten nemléte vagy az **evolúcióra**, elhallgatva többek között, hogy sok olyan tudós és/vagy orvos dolgozik a természettudományok és a velük rokon tudományágak gyakorlatilag összes területén, aki doktori fokozattal rendelkezik, és NYÍLTAN megkérdőjelezi, elutasítja a darwini evolúció elméletét; közülük kb. ezren alá is írtak egy erre vonatkozó nyilatkozatot (dissentfromdarwin.org/about_hun.php). A Harvard Egyetem 2 kutatójának 2006-os tanulmánya csak az USA-ban százezernél is többre becsüli a Darwin elméletével szemben szkeptikus tudósok és akadémikusok számát (ld. divinity.szabadosadam.hu/?p=15514). Olyanok is több százan vannak a doktori fokozatú tudósok között, akik elfogadják a teremtésről szóló bibliai beszámolót, ld. creation.com/scientists-alive-today-who-accept-the-biblical-account-of-creation. Az utóbbiak közé tartozik *Kurt Wise* is, akinek bizonyíthatóan Dawkins a vak hit elrettentő példájaként idézi részlegesen. Ám Wise a következő (már nem idézett) mondatában hozzászól: „Azonban alig néhány héttel később Isten kezdte megmutatni nekem, hogy az evolúció elutasítása nem feltétlenül jelenti a tudomány egészének elutasítását” (legfeljebb a tisztességtelen és/vagy téves tudományét, ld. alább). Egy tudósnak joga van úgy dönteni – miként Wise is tette –, hogy „ha a világ összes bizonyítéka a kreacionizmus [teremtéselmélet] ellen fordul, én leszek az első, aki ezt elismeri, de mégis kreacionista maradok, mert az Úr Igéje erre utal.” Azonban egyrészt messze nem minden keresztény tudós dönt így, másrészt jelenleg nincs ilyen döntéskényszer, mert számos bizonyíték cáfolja az evolúcióelméletet (ld. hivo.hu/teremtes.htm). Ha viszont lenne, akkor bizonyára azt is meg kéne vizsgálni, nem értettük-e félre a Bibliát (mint sokan a középkorokig, a Biblia költői képei alapján lapos Földet feltételezve). Ez esetben esetleg kiderülhetne pl., hogy a Biblia összhangba hozható a TEISTA evolúció elméletével. (A Bibliát kb. 1500 év alatt több mint 40 szerző írta, és több műfajt – így költészetet – is tartalmaz, mégis csodálatosan egységes és érthető az őszintén igazságkereső és Istent segítségül hívó ember számára, aki általában megérti belőle mindazt, amit tudnia

kell – beleértve pl. azt a Messiásra vonatkozó több mint 60 fontosabb ószövetségi jóvendölést, amely Krisztus első eljöveteléről szóló szerint beteljesedett, ld. hivo.hu/02jezus.htm.) Amint a Kurtot idéző szerkesztői megjegyzésben is áll, **a kereszténység nem vak hit**; nem kell szellemi öngyilkosságot elkövetnie annak, aki elfogadja (ld. creation.com/kurt-p-wise-geology-in-six-days).

6. c. Az alábbi oldalon pedig rövid magyar nyelvű beszámoló olvasható egy holland biológus 2012-es doktori (PhD) értekezéséről, melynek az a tárgya, hogy a természetes kiválasztódás nem ad kielégítő magyarázatot a (kétmű) ivaros szaporodásra (összehangolt mutációk a hímnél és a nősténynél? – hogyan kezdődött? – ez az ú. „**evolúciós problémák királynője**”; az Amszterdami Egyetemen benyújtott angol nyelvű, letölthető disszertációt a szerzője sikeresen megvédte), ld. eritem.hu/wp-content/uploads/2013/01/Az-evolucios-problema-kiralynoje.pdf, vö. evolutionnews.org/2011/07/spinning-fanciful-tales-about-048281.html. Mennyire becületesek az evolucionista tudósok, amikor mindezt kendőzni és saját elméletüket kétségtelen tényként feltüntetni igyekeznek, s mennyire hihetünk abban, hogy egyébként tudóshoz méltó tisztességgel és elfogulatlansággal végzik munkájukat? Dawkins a könyve végén eljátszik a „mindenértés” gondolatával, vagyis hogy a megértés korlátai talán nem is léteznek. Nos, ő mindenesetre sok esetben csak hiszi, hogy sokat tud – és ha ilyen előítéletes módon halad tovább, akkor nem is fog messzire jutni (különösen az örökkévalóság szempontjából fontos dolgok terén). Hisz az ő és társai világnézetének „burkájába” a legképtelenebb dolgokig szinte minden belefér (pl. a világ számtalan csodája és a következő elképzelés: „Ugyanezen események »sok világ« értelmezése szerint egyes univerzumokban [ugyanaz] a macska halott, másokban él”), kivéve a Bibliában tanított igazságokat (pl. a Szentháromságot és a csodákat).

6. d. Az evolucionisták (és sok más elmélet hívei) erősen **ellenérdekeltek a tudományos fejlődés** bizonyos irányait illetően – már amelyek ellenmondanak elméletüknek. Pl. az ún.

„szervmaradványok” (vakkb. stb.) nagy részéről kiderült, hogy távolról sem felesleges „evolúciós csökevények”: van funkciójuk, és az evolúció helyett a devolúciót (az információ csökkenését és a visszafejlődést) igazolják (ezzel és a ragadozókkal kapcsolatban ld. hivo.hu/vizlemez.htm). Dawkins szerint a visszatérő gégeideg „azáltal árulkodik evolúciós történetéről, hogy számtalan fölösleges kitérővel közelíti meg célját”. A kutatás az evolucionisták érdekeivel és céljaival ellentétben minden ilyen esetben kiderítheti e látszólag értelmetlen biológiai részletek értelmét és célját. Miközben a vallásos embereket vádolják szülőkötőrással, ők azok, akik eleve csak a saját szemléletüket (az ateista evolúció hipotézisét) szeretnék megtúrni a tudományban, minden konkurens elméletet eleve és végleg száműzve onnan. Dawkins sok betűségeit is a két lábán járásunkra vezet vissza (bizonyíték nélkül). Akkor talán beletörődéssel béküljünk ki velük mint evolúciós múltunk megváltoztathatatlan következményeivel – vagy inkább próbáljunk megkeresni a modern életmóddal való kapcsolatukat és megelőzésük/gyógyításuk módját? Dawkins szerint „ha akár csak egyetlen kövület nem a megfelelő geológiai rétegből kerülne elő, az egész [evolúciós] elmélet összeomlana”. A kreacionisták szerint ez már számtalanszor megtörtént, csak hogy a geológiai rétegek korát épp a mindent felülíró evolúciós előítéletek miatt végső soron a bennük talált kövületek alapján állapítják meg – sokszor nem törődve a nem megfelelő sorrenddel és „elvben lehetetlen” egybeesésekkel (ld. hivo.hu/vizlemez.htm, I.3. pont).

6. e. Az evolúcióelmélet újabb változata a „konvergens evolúció”, melyet az a felismerés szült, hogy bizonyos (rendkívül összetett) struktúrák egymástól függetlenül többször is kialakultak – pl. a polipok fejlett gerincesekéhez hasonló idegrendszere, agya és szeme (sőt génkészlete) vagy a hangyászok kontinensenkénti kifejlődése, ld. christianheadlines.com/breakpoint/darwinism-versus-the-octopus-an-evolutionary-dilemma.html. Más szóval a természetben többször is megtörtént ugyanaz a „csoda”!

7. Nyilvánvaló, hogy mind a teista, mind az ateista tudósok között vannak **elfogultak**, előítélettel rendelkezők – sőt talán az is kimondható, hogy minden (tudós)ember ilyen többé-kevésbé. Ez még önmagában nem olyan nagy baj, az viszont igen, ha egyesek **szándékosan elnyomják és elferdítik az igazságot** – pl. amikor a kreacionista tudósok cikkeit a más nézetű tudósok többsége szinte kivétel nélkül száműzi a világ vezető tudományos szakfolyóirataiból (az ateista evolúció híveinek nincs más választásuk, mint ragaszkodni az evolúció elméletéhez, ha ateisták kívánnak maradni; a teisták választhatnak az evolúció és más elméletek közül). Ha valamelyik oldal téved, a teisták jóhiszeműen teszik ezt legalább olyan értelemben, hogy nincs különösebb félnivalójuk a tévedésük kiderülésétől, mert legfeljebb tévedésből élnek örömteli, jó életet – ellentétben az ateistákkal, akiknek a tévedése nemcsak

(tudományos) presztízszük és büszkeségük kérdése, hanem személyes bűnösségük, az élvezeteik/szenvedéleik jogosságának és folytathatóságának kérdése is: ezt igyekeznek leplezni, amikor akadályozzák az igazság napvilágra kerülését. Jézus szava ezúttal is hatalmasan „élő és ható”: „*Ha ti megtartjátok az én igémet, valóban tanítványaim vagytok; megismeritek az igazságot, és az igazság megszabadít titeket*” (János 8,31-32). El kell ismerni, hogy nem minden keresztény tapasztalja (még) ezt a fajta életet és szabadságot – ezért is nagyon fontos megkülönböztetni a vallásos(kodó) embereket az élő hitű keresztényektől – ám ez vár mindenkire, aki komolyan veszi, valódi hittel fogadja Jézus/Isten igéjét.

8. **A hit persze végső soron mindig egyéni döntéstől függ;** az ateizmus mindig logikusnak fog látszani – egyrészt gondoskodik róla az ördög/Sátán, másrészt Isten a természetéből adódóan nem szokott szembesíteni minket ellenállhatatlan erejű bizonyítékokkal, melyeknek muszáj engednünk. Ez ellentétes volna a szeretet lényegével, amelyhez hozzátartozik a szabad döntés/választás. Ugyanakkor kellően erős történeti/jogi jellegű bizonyítékok szólnak a kereszténység főbb állításai – pl. Jézus feltámadása és istensége – mellett, ld. *A Biblia – Isten Igéje, a Szentírás páratlanul egyedi tulajdonságai, keletkezése, védelme* (hivo.hu/01biblia.htm) és a *Jézus Krisztus egyedi személye a Biblia és különösen az ószövetségi próféciák fényében* (hivo.hu/02jezus.htm) c. írásokat.

II. Istenkép és erkölcs

1. a. A továbbiakban elsősorban az új ateisták (egyik) legismertebb hangadójának, **Richard Dawkinsnak az *Isteni téveszme*** c. könyvére reagálok – helyenként a saját stílusában fogalmazva. Művét figyelmesen elolvastam, és ha nem is írhatok ugyanolyan hosszú választ, igyekszem úgy reagálni, hogy (legalábbis kikövetkeztethető) választ adjak minden lényeges fölvetésre és egyúttal az ateisták hasonló kérdéseire. E könyv 2. fejezetének elején Dawkins így jellemzi az Ószövetség Istenét: „a létező összes irodalmi mű legkellemetlenebb figurája, egy féltékenységre büszke, kicsinyes, igazságtalan, megbocsátani képtelen hatalommániás, bosszúvágyó, vérszomjas etnikai tisztogató, nőgyűlölő, homofóbiás, rasszista gyermekgyilkos, népirtó, halálosztó, megalomániás, szadomazochista, szeszélyes, rosszindulatú zsarnok.” Ebből is látható, hogy a fiatal tizenéves gyermek anglikán hitének szintjén megrekedt Dawkins a saját **torz istenképét** vetíti bele az Ószövetségbe, előítéleteinek rettentően torzító szemüvegén keresztül látja a Bibliát, annak Istenét és a világot. Ezért (nem meglepő módon) épp a valóságossal ellentétes természetűnek látja Istent – aki nem mellesleg azonos az Újszövetség és a kereszténység Istenével, aki bár a világ teremtőjeként, fenntartójaként és a legapróbb részletekig menő irányítójaként teljhatalmú, korlátlan és igazságos uralmat gyakorol mindenek felett, szeretetében odáig megy, hogy emberré lesz, lényegében önmagát áldozza fel az ellene lázadó, bűneikhez önféjében ragaszkodó, megrogzóttan gonosz emberekért és azok helyett, hogy megmentsé, családjába fogadja, sőt saját isteni természetének részeseivé tegye őket. Ugyanez a végtelen szeretete és igazsága készíti arra, hogy ne tegyen azonnal rendet a bűn által tönkretett világunkban (mert akkor azonnal ítéletet kellene tartania), hanem türelmesen és kegyelmesen vár még, hogy az emberek szembesülhessenek bűneik következményeivel, és megtérhessenek (2Péter 3,3-9).

1. b. Dawkins súlyosan téved, amikor (Szent) **Pál apostolnak tulajdonítja a megváltás imént röviden *vázolt tanát*** (melyet már évszázadokkal korábban megjövendölt az ószövetségi Ézsaiás/Izajás próféta [Ézs 53,12], Jézus szüzi fogantatásakor az ezt hírül adó angyal [Máté 1,21], pár hónap múlva pedig Keresztelő János apja [Lukács 1,76-77]), hiszen mind a négy evangélium szerint maga Jézus tanította ezt, és éppen erről való megemlékezéséül alapította az összes valóban keresztény felekezetben gyakorolt úrvacsorát (Máté 20,28 [„az Emberfia... azért jött, hogy... életét adja váltságul sokakért”]; 26,28; Márk 14,24; Lukács 22,20; János 3,14-21.36; 12,23-28; 15,13). Nem véletlenül tette: épp ez **különbözteti meg a kereszténységet az összes többi (lényegében önmegváltást tanító) vallástól.** Az ágostoni „eredendő bűn” nem feltétlenül az örökölt bűnösséget jelenti, hanem az örökölt bűnös hajlamot, amit az emberek meg is töltenek tényleges bűnökkel – ezekért halt meg Jézus. A „ruhátlanul elkövetett bűnöknel” sokkal alapvetőbb és súlyosabb azok gyökere: a minket oly végtelenül szerető Isten elleni lázadás, felfoghatatlan szeretetének megvető elutasítása – ezt tette Ádám és Éva is az Édenkertben, nem csupán „almát lopott”. Az embriók és csecsemők alighanem vagy automatikusan üdvözülnek, vagy Isten az előretudása alapján, ténylegesen le nem élt életük (vele kapcsolatban meg nem hozott döntésük) ismeretében dönt a sorsukról.

2. Dawkins **Jézus Krisztus** helyett tévesen „a Tarsusból való” Pálnak tulajdonítja a kereszténység alapítását, és akkor is elárulja, hogy az Újszövetséget sem ismeri behatóbban, mint az Ót, amikor így beszél Krisztusról: az Úr (Jahve) „szintelen-szagtalan keresztény ellentéte, az »édes-kedves jámbor Jézus«” – bár rögtön hozzát teszi: „Az igazat megvallva ennek a nyámnyila kirakatfigurának sokkal kevesebb köze van magához Jézushoz, mint viktoriánus követőihöz.” Ugyanilyen gyenge megoldást javasol az egykori agnosztikus C.S. Lewis trilemmájának megoldására (mely szerint Jézus csak Úr, hazug vagy örült lehet[ett]): „Jézus jóhiszemű tévedésben volt. Mint oly sokan. Mindenesetre, mint mondtam, nincs jó történeti bizonyíték arra, hogy isteni eredetűnek tartotta volna magát.” Ha van erre „jó történeti bizonyíték” – márpedig van (ráadásul arra, hogy egyenesen Istennek mondta magát) –, akkor Jézus ismeretében mind a „jóhiszemű tévedés”, mind a rosszhiszemű megtévesztés egyértelműen kizárható, és nem marad más lehetőség, mint hogy Jézus igazat mondott (bővebben ld. hivo.hu/02jezus.htm). Ha valaki nem Dan Brown regényeiből és hasonlóan komolytalan forrásokból (pl. a hitetlen tudósok bibliakritikájából) tájékozódik, hanem csakugyan az igazság kiderítése érdekli, és ennek hajlandó utánajárni, akkor sok egykor hitetlen történészhez, jogászhoz és másfajta tudóshoz hasonlóan beláthatja: a Jézus kilétét firtató kérdésre messze a legjobb(an bizonyítható) válasz az, hogy ő Isten (volt), amint állította. Ha pedig Jézust a kortársai vagy mások találták volna ki, akkor nagyobbak lettek volna magánál a bibliai Jézusnál!

3. Vajon **erkölcsileg jobb-e az ateizmus?** Dawkins szerint „Nincs szükségünk Istenre ahhoz, hogy jók – vagy rosszak – legyünk.” Az új ateisták lelkesen rosszként bélyegzik meg a vallást, miközben jóként dicsérik a tudományt. Ám ha nincs Isten, sőt „semmi sincs az érzékelhető, fizikai világon túl”, amint Dawkins hirdeti, akkor *mit jelent egyáltalán az, hogy valami jó vagy rossz*, és milyen alapon különböztetjük meg a kettőt? A „konzekvencialista” Dawkins visszavezeti a kérdést a tettek jó/rossz következményeinek kérdésére, ami persze ugyanúgy relatív/szubjektív dolog (kinek a szempontjából jó valami?). S még ha meg is tudnánk itélni ezt, akkor sem az a döntő kérdés, hogy egyes ateisták jó emberek lehetnek-e, hanem az, hogy *jó vagy rossz-e, ha egy kultúra az ateizmust fogadja el az uralkodó filozófiaként.* Míg a keresztények építették az első kórházakat, hozták létre a Vöröskeresztet, vezették az emberiség legmélyrehatóbb felszabadításához vezető mozgalmak jó részét (pl. a rabszolgaság megszüntetése érdekében, melyet a Biblia nem szentesít, hanem megtűr, politikai helyett erkölcsi „forradalommal” küzdve ellene, akárcsak a nők elnyomása ellen, ld. Galata 3,28, John Stott: *Korunk égető kérdései* [Harmat, 2009] és hivo.hu/hazassag.htm), találták fel az egyetemet és törtek utat a modern tudomány terén, s az erkölcsös, békés, tisztességes élet érdekében kifejtett hatásuk egyenesen felbecsülhetetlen, addig semelyik más alapvető világnézet nem okozott annyi nyomortudást és vérontást, mint az ateizmus (nem is beszélve az emberek és népek erkölcsi és anyagi tönkretételéről) – az olyan huszadik századi ateista rezsimok, mint a kommunista Kína és Szovjetunió (vö. Észak-Korea stb.), valamint a náci Németország, becslések szerint több mint százmillió embert mészároltak le (köztük célzottan mintegy 17 millió keresztényt, ld. christiantoday.com/article/70_million_christians_martyred_faith_since_jesus_walked_earth/38403.htm). Az európai kommunizmus/szocializmus bukását jórészt az idézte elő, hogy ideológiája és gyakorlata erkölcsileg és anyagilag romba döntötte a neki alávetett országokat (vö. Gyurcsány Ferenc és kormánya). A náciizmus névleges és tényleges „vallásosságát” illetően ld. az iménti forrás szerint általa megölt egymillió keresztényt és Eric Metaxas *Bonhoeffer: pásztor, mártír, próféta, kém* c. könyvét. „Amit sem Hitler nem hitt, sem Sztálin, sem Mao, sem az SS, sem a Gestapo..., az az volt, hogy Isten figyel a tetteiket” (David Berlinski: *The Devil's Delusion: Atheism and Its Scientific Pretensions* [Az ördög téveszméje – Az ateizmus és nagyralátó tudományos igényei; New York: Crown Forum, 2008], 26. o.).

4. Mindkét oldalról nézve kissé ellentmondásosnak tűnik az **erkölcs folyton változó jellege** és ugyanakkor nagyjából **egyetemes volta.** Dawkins a korszellemet (Zeitgeist), vagyis a koronként és helyenként változó társadalmi konszenzust tartja erkölcsileg mérvadónak, noha az csak azt írja le, amit az emberek általában tenni szoktak, nem pedig azt, amit tenniük kellene, s az ateista evolúcionizmus alapján semmilyen értelemben nem tekinthető se jónak, se irányadónak, hiszen ha a vallás lehet az evolúciós fejlődés káros mellékterméke (amint Dawkins állítja), akkor az erkölcs miért ne lehetne az? A különféle erkölcsi rendszerek és nézetek világszerte ugyanúgy sokszínűek, mint a vallások. Miután mégis vannak meglehetősen egyetemes, objektív erkölcsi értékek, ez erős ok az istenhíre – pl. egy

csecsemő szórakozásból való kínzását minden értelmes, egészséges ember rossznak ítéli. A Dawkins által említett „erkölcsi kísérletek” eredményeire jobb magyarázatnak tűnik az, hogy minden ember Isten képmásaként tiszteletre kötelező méltósággal, döntési jogkörrel és a szívébe írt isteni törvénnyel rendelkezik. Azonban a bűn erősen eltorzíthatja és elnémíthatja az e törvényről tanúskodó lelkiismeretet, az erkölcsi ítélőképességet – ez az oka az időbeli és térbeli eltéréseknek (ld. Róma 1,20-21.28; 2,12-16).

5. Viszont egyenesen nevetséges Dawkinsnak az az állítása, hogy ha az ember és a csimpánz között fennmaradt volna egy közbeeső faj, és valahol összetalálnánk egy ilyen új „Lucyval”, akkor semmi nem múlna azon a kérdéson, hogy embernek vagy állatnak tekintsük-e. Csakugyan? Szabadon hagyánk garázdálkodni, sőt állampolgári jogokkal ruháznánk fel egy (veszélyes) vadállatot? Vagy (újra) állatkertbe zárva mutogatnánk egy embert? Dawkins „a biológiai evolúcióhoz elválaszthatatlanul hozzá tartozó folytonosságra” hivatkozva állít ilyen ostobaságot – mert szerinte nincs éles határ ember és állat között. Éppen ez az evolúcióelmélet egyik legnagyobb buktatója: a napvilágra került kövületek közül hiányoznak a **folyamatos átmenetek**. Néhány fajt kineveznek „közbülső láncszemnek”, ám ezek oly ritkák és hiányosak, hogy sokkal inkább különálló fajoknak tűnnek, mint „mindenütt meglévő folyamatos átmeneteknek”, amit az elmélet alapján várnánk. Ezeknek a folyamatos átmeneti formáknak ma is mindenütt létezniük kéne, amennyiben élet- és szaporodásképes egyedeket jelentettek – egyáltalán nem magától értetődő, hogy kevésbé stabilnak kell(ene) lenniük, hiszen bizonyos „átmeneti formák” máig köztünk élnek. Az ismert valóság mindenestre az, hogy élő egyed esetében teljesen egyértelműen eldönthető, hogy ember-e vagy állat (egy-egy fosszília esetében pedig valószínűleg csak azért nem mindig egyértelmű ez, mert a megkövült élőlényből túl kevés maradt meg a döntéshez). Aki tehát az abortusz vagy más bűnök legalizálása, bagatellizálása érdekében eltörölni igyekszik ezt a határvonalat, az nem a bizonyított tények, hanem kellő alap nélküli elméletek talaján mozog. Dawkins szerint az erkölcsi fejlődés következő lépcsője lehet majd az, ha Peter Singer filozófus nézetének megfelelően átlépünk „egy posztfajelvi állapotba, ahol mindazon fajoknak emberi bánásmódban kell részesülniük, amelyeknek az agya elég fejlett ahhoz, hogy ezt értékelni tudja”.

6. a. Dawkins rendkívül naivan (vagy inkább vakon) ítéli meg az **emberi romlottság és gonoszág mértékét**, ezért igen ironikusan kritizálja „a lejtőn nincs megállás” típusú érveket. Íme, néhány kijózanító tény napjaink hírei közül. Egyre-másra jelennek meg az interneten azt bemutató (rejtett kamerával készült) videofelvételek, hogy a Planned Parenthood („Családtervezés”) nevű észak-amerikai szervezet munkatársai az általuk elvégzett **abortuszok** során gyakran arra törekuszenek (illegálisan, de sikeresen), hogy az eljárások végén még élő csecsemők különböző szerveit (pl. agyát) tudják (nemegyszer brutális módon) „kinyerni” és eladni, ld. pl. vasasz.hu/vilag/lebukott-az-abortuszoklinika-megolt-magzatok-szerveit-arultak-114196, christianheadlines.com/news/saving-the-prize-organ-an-aborted-baby-s-brain.html és christianheadlines.com/news/these-mothers-don-t-know.html. Az abortuszok megítélésekor általában sok szempontot kell figyelembe vennünk – ld. a *Korunk égető kérdései* c. könyvet, amely az e pontban említett témákat is részletesen tárgyalja. A születésszabályozás néhány más módját (sterilizáció stb.) illetően elég Hitler és társai „fajnemesítő” eljárásaira utalnunk, melyek következtében az „eugenika” kifejezés mára erősen háttérbe szorult, ám annak módszerei tovább élhetnek (ld. hu.wikipedia.org/wiki/Eugenika). Az evolúcióelméletnek ez a logikus folyománya (hisz a legalkalmasabbak fennmaradását hirdeti), nem pedig az emberek egyenlősége, melyet a Biblia igenis tanít, méghozzá forradalmi újszerűséggel (ld. Galata 3,28 stb.). Becslések szerint az utóbbi 35 évben világszerte közel másfél milliárd abortuszt hajtottak végre (ld. numerofabortions.com). Vajon a nagy számok törvénye szerint hány potenciális „Beethoven” és egyéb zseni lehetett közöttük? Ilyen értelemben mindenképp igaz a „Beethoven-mese” tanulsága, függetlenül a nagy zeneszerző születésének tényleges körülményeitől.

6. b. Ami pedig az (aktív) **eutanáziát** illeti (ld. Wikipédia), a visszaélésekhez nem feltétlenül szükséges olyan országot keresnünk, ahol az legális – a beszámolók szerint hazánkban is nemritkán előfordul, hogy bizonyos intézményekben a csekély ágyszám miatt „erőltetett menetben” (pl. éheztetve) segítik/küldik halálba az idős, beteg, elhanyagolt embereket. Ha Dawkins fél a (természetes) haláltól, és a halálos ágyán öngyilkos akar lenni, miért kéri ehhez mások segítségét? Feltehetően azért, mert maga is érzi/tudja, hogy helytelenül cselekedne (mivel élet és halál Isten kezében van, s erről lelkiismerete tanúskodik), és nem akarja magára vállalni a „piszkos munkát”. A valódi keresztények egyébként

csakugyan örömmel várják a halált (ld. Filippi 1,20-26; 1Thesszalónika 4,13-18; 5,16-18) – ez csak azért nem tűnik fel sokaknak, mert ritkán látnak valóban hívő keresztényt meghalni.

6. c. Bár a **homoszexualitással** külön írásban foglalkozom (*A megtévesztés iskolapéldája: homoszexualitás a Biblia és a tudomány fényében – Bűn, betegség, baj vagy egyenrangú alternatíva?*, hivo.hu/homosex.htm), itt is megemlítem, hogy az Egyesült Államokban a nemrég országosan törvényessé tett meglegházasságok után máris komoly újságok népszerűsítik a többneűség (poligámia), az állatokkal folytatott szex, sőt a robotokkal kötött házasság gondolatát (ld. christianheadlines.com/columnists/denison-forum/should-humans-be-able-to-marry-robots.html). Szép új világunkban A LEJTŐN IGEN NEHÉZ MEGÁLLNI! Erkölcsileg is sok szempontból visszafelé fejlődünk, mintsem előre haladnánk, és ennek számos területen vannak aggasztó jelei a világon, különösen annak nyugati felén. Egyre gyakoribbak a válások (a korunkra jellemző szexőrület, pedofília, technikamánia, pénzhajhászás stb. igen erősen rombolja a társadalom alapegységét, a családot) és a függőségek s mindkettőből is adódóan (lelkileg) beteg gyerekek és felnőttek, növekszik és tudatosodik a szegények és gazdagok közti különbség, egyenlőtlen és mértéktelen a javak és természeti kincsek elosztása/kiaknázása, világszerte fenyegető méretű háborúk dúlnak, több okból népvándorlások indulnak el, s mindez az erkölcstelen görög és római kultúrához hasonló bukkással fenyegeti a (nyugati, sőt az egész mai) civilizációt. A haladást illetően egyáltalán az is kérdéses, merre van az előre, illetve van-e értelme egyáltalán föltenni ezt a kérdést, ha a világnak és az emberi életnek nincs (meghatározható) célja.

7. A szakterületétől igen távol eső dolgokba merészen és nagyképpen belekontárkodó Dawkins láthatóan nem tud **különbséget tenni** történelem és mítoszok, névleg vallásos és valóban hívő keresztények, ó- és újszövetségi kijelentés, továbbá buddhizmus, iszlám (sőt a bennszülöttek boszorkánysága és mágiája) és a kereszténység között, összemosva e vallásokat (vö. pl. a dzsihadra, a hitetlenek elleni szent harca buzdító Koránt [2:216-218 és 3:139-142] és a hívei túlnyomó többségét karddal szerző Mohameddal az ellenség szeretetét is előíró keresztény tanítással [pl. Máté 5,43-48] és a gyilkosaiért a keresztben is imádkozó, ért(ü)n(k) meghaló szelíd Jézussal; az iszlám valódi jellegét és veszélyes terjedését illetően lásd a hivo.hu/ktma.htm írás VI.B.5. pontját). Amit itt leírtam, annak zöme olyan egyszerű és világos, hogy még egy általános iskolás gyerek is felmérheti és beláthatja. Dawkins, a művelt tudós mégsem képes erre (nem is csoda – a bűn elvakítja, [részlegesen] az örület határáig elbutítja az embert). Zavaros gondolatokat, bizonyít(at)atlan elméleteket fogalmaz meg pl. az önző gének és különösen a „mémek” uralmával, terjedésével kapcsolatban (a vallással kapcsolatos sületlen elméletekről nem is beszélve). S mindezek ellenére még a hívőket nevezi fanatikus örülteknek. Önmagát bizonyára „jó embernek” tartja (bármit is értsünk ezen), de vajon hogyan vélekedik erről két korábbi felesége, általuk szült egy-egy lánya (és jelenlegi felesége, Lalla Ward színésznő)? Bár a magánéletének részleteit nem ismerem, feltehetően a válást is jónak tartja, ha az „csökkenti a szenvedést”. Az elváló házastársak általában bizonyára így érzik/remélik (legalábbis egyikük), de ez egyrészt hiú remény vagy csalóka látszat lehet – sokszor a szenvedés révén jutunk el valami jobbhoz (ld. edzés, tanulás) –, másrészt a statisztikák és a józan tapasztalat szerint a gyermekek többnyire erősen megsínylik a válásokat.

8. A korábban említett Antony Flew többek között azért marasztalta el Dawkins *Isteni téveszméjét* (bigottan szekuláris szerzőnek nevezve őt), mert tévesen állítja be ateistaként **Einsteint** (ld. bethinking.org/atheism/professor-antony-flew-reviews-the-god-delusion), aki olyasfajta végtelenül hatalmas és összetett „Univerzális Intelligenciában” hitt, akit jó tisztelnünk, s akivel érdemes megbarátkoznunk, együttműködnünk és kreatívan összhangban lennünk, amennyire csak tudunk (ld. „A világ, ahogy én látom” c. cikket, sillysutras.com/2014/04/httpsilysutras-comeinsteins-belief-in-god-as-universal-intelligence). Einstein kijelentette: „Ha a proféták judaizmusát és a Jézus Krisztus által tanított kereszténységet megítéljük minden későbbi kiegészítéstől – különösen a papokétól –, akkor olyan tanítást kapunk, amely az emberiség összes társadalmi bajának gyógyítására alkalmas” (ld. a hasonló című könyvet, *The World As I See It*, vö. sillysutras.com/2012/11/was-albert-einstein-an-atheist).

9. a. Dawkins (és sok társa) **szekuláris bigottságát** jelzi az is, hogy miközben ő maga lépten-nyomon igyekszik megalázni és nevetségessé tenni a keresztények hitét, **gyűlöletbeszédnek** nevezi és szemmel láthatóan helyteleníti a következő kijelentést: „A homoszexualitás bűn, az iszlám hazugság, az

abortusz gyilkosság. Vannak fekete-fehér kérdések!” Ez sokkal inkább tekinthető száraz tényközlésnek és véleménykifejtésnek (az ilyesmit nemcsak Dawkins tartja gyűlöletbeszédnek és szeretné cenzúrázni), kivéve talán a második mondatot, ha azt a feketékre vonatkozó célzasként értelmezzük, de Dawkins nem utal erre, hanem a homoszexuálisok sérelmére hivatkozik. Természetesen abban is súlyosan téved, hogy bizonyos bibliai (jézusi) parancsok (aranyszabály [„Szeresd felebarátodat, mint magadat”], „Ne ölj”, stb.) és az üdvösség ígérete **csak a zsidókra** vonatkoznának. A zsidóknak már az Ószövetség szerint is (szintén magukhoz hasonlóan) szeretniük kellett a köztük élő jövevényeket – ellentétben a Dawkins által említett zsidó hagyománnyal, ld. 3Mózes 19,33-34. (Természetesen alapvetően más szabályok vonatkoztak a körülöttük élő bálványimádó és Isten által pusztulásra méltóan gonosznak ítélt népekre – Istennek, a Teremtőjüknek jogában állt velük kapcsolatban ilyen ítéletet kimondani és végrehajtat[á]ni, s érthetően óvta tőlük és szokásaiktól a népet.) Jézus pedig a szeretet egyetemes parancsát egyértelműen kiterjesztette az ellenségeinkre, az alkalmazást illetően korának megvetett és idegen samaritanusaira is (Mt 5,43-48; Lk 10,25-37), az üdvösséget pedig a pogányokra, vagyis „minden népre” (Mt 8,5-13; 25,31-46). Dawkins meglehetősen tájékozott tudós benyomását kelti könyvében, ezért feltételeznem kell, hogy az általam leírtak nagy részével tisztában van, mégis szándékosan torzít, s a tájékoztatlan és így könnyen manipulálható többség véleményének, akaratának érvényesülésére épít. A másik eshetőség az, hogy mivel **hamis előfeltevések(ből)** indul ki, természetesen téves következtetésekre jut – csak az a meglepő, hogy ezt nem veszi észre. Talán öntudatlanul, de nem AKARJA megérteni az igazságot (ld. Róma 1,18kk).

9. b. A „**nagy imádkozás-kísérlet**” csupán annyit igazolt, hogy a hit nélkül elmondott imák hatástalanok – hiszen elég nehéz hittel imádkozni távoli, ismeretlen emberek gyógyulásáért, különösen ha az imádkozók tudják, hogy a dolog célja Isten „tesztelése” (ami valójában hitetlenséget jelent, vö. Mt 4,5-7). Ha ezt a betegek 3. csoportja is tudta, az Isten nemtetszése mellett további magyarázatot adhat arra, miért lépett föl náluk több komplikáció. Isten általában a valódi hívők Jézus nevében (Vele összhangban) hittel elmondott imáit hallgatja meg. A hívők saját tapasztalataikból és másokéiból is ismerik az imádság tényleges hatásait és Isten csodálatos hatalmát (amely sok más dolgon kívül megszabadít makacs függőségektől és megrögzött szokásoktól, indulatoktól stb.). Jól ismert többek között Müller György példája, aki árvaházaiban több ezer gyermekről gondoskodott pusztán az imádság erejével, sosem gyűjtve támogatást, sosem kérve emberektől, csak Istentől (ld. A tanítvány kézikönyve, hivo.hu/tanivan.htm, 3. és 5. pont). Mai példákat illetően ld. hivo.hu/ebredesma.htm. Minden idők misszionáriusai szintén megtapasztalták, hogy Isten csodálatosan meghallgatja imádságaikat (ld. az életrajzaikat, hivo.hu/irodalom.htm).

9. c. Dawkins indokolatlan magabiztossággal kijelenti: „nagyon valószínű, hogy léteznek **idegen civilizációk**”, ráadásul így folytatja: „amelyek olyannyira emberfelettiék, sőt istenszerűek, ami a teológus képzetét is messze meghaladja.” Állításával ellentétben „ezek a fejlett SETI-civilizációk” nemcsak eredetüket tekintve nem lennének istenek – ha léteznének, aminek valószínűségét persze a kétes evolúciós okoskodáson kívül semmi nem támasztja alá –, hanem tulajdonságaikat tekintve sem, amennyiben az egyetlen létező Istent vesszük alapul, aki többek között **mindentudó, mindenható és mindenütt jelenlévő**. A két előbbi tulajdonság azért nem mond valójában ellent egymásnak, mert Istent nem kötik az idő általunk megszokott korlátai, ő nem térben és időben létezik, ezért nála mind a jövő, mind a múlt az ő „örök mostjában” történik – amint Joó Sándor fogalmazott az eleve elrendelésről és a predestinációról szóló tanításaiban, rámutatva, miért nincs ellentmondás egyfelől Isten előretudása és szuverén elrendelése, másfelől az emberi szabad akarat/döntés között (ld. joosandor.hu/predikacio/1970-01/predestinacio).

9. d. Mivel **Isten öröktől fogva létezik**, ez a tulajdonsága megszünteti az eredetével kapcsolatos „végtelen regresszus” problémáját. Ha elfogadjuk önmagunk és világunk létezésének tényét – márpedig épp a tudomány eredményei, előrejelzései képességei ezt igencsak „valószínűvé” (gyakorlatilag bizonyossá) teszik –, akkor el kell döntenünk, hogy az anyagi/érzékkelhető világ örök létében (esetleg a semmiből való létrejöttében) hiszünk, vagy pedig az örökké létező Istenben, aki mindezt a semmiből teremtette. Amint láttuk, számos tényező segíti döntésünket.

9. e. Hogy manapság viszonylag kevés tudós dönt jól – más szóval **kevés a hívő tudós** –, annak több oka lehet (bár magam is ismerek olyan doktori fokozattal rendelkező hívőket, akik nem írták alá az I.6.

pontban említett nyilatkozatokat, noha meggyőződésük alapján alighanem nyugodtan megethetnék). Miután a felvilágosodás szellemi áramlatai, az utóbbi 1-2 évszázad bibliakritikája és a (világi) tudomány/technika eredményei jelentős mértékben gyengítették/ aláásták a bibliai keresztény hitet, a tudomány terén jó ideje „kontraszelekcio” érvényesül a hívő tudósokat illetően: ahogy a korábbi századokban a kereszténység dominanciája miatt ritkák voltak a (nyíltan) nem hívő tudósok, úgy ma a hívő (és különösen a hitüket nyíltan vállaló) tudósok ritkák. Utóbbiak a bibliai keresztény meggyőződésük hangoztatásával gyakran a tudományos karrierjüket kockáztatják – de legalábbis erősen megnehezítik az előmenetelüket –, különösen a biológia terén, ahol mostanában erősen dominál az evolúcióelmélet. Másfelől aki komoly karriert akar befutni a tudományos életben, annak általában sok mindent fel kell áldoznia ezért. Jézus mondása – „*gazdag ember nehezen megy majd be a mennyek országába*” (Máté 19,23) – ilyen értelemben a szellemi (intellektuális) gazdagságra is vonatkoztatható. A tudás könnyen büszkévé teszi az embert, aki így felfuvalkodva függetlenítheti magát Istentől és Lelkének az értelmet megvilágító hatásától.

9. f. Dawkins tévesen állítja, hogy a **Jézus születése** körüli időben „Máténál Mária és József egész idő alatt Betlehemben él”, ami ellentétben áll Lukács beszámolójával. Máté egyszerűen Betlehemben kezdi a történetet, nem említve az előzményeket – kivéve Jézus nemzetségkönyvét, amely sokak szerint azért térhet el Lukácsétól, mert az előbbi József (a „hivatalos” [nevelő]apja), az utóbbi pedig Mária (a vér szerinti anya) őseit tartalmazza. Sok (biblia)tudós téves meggyőződése ellenére Lukács beszámolójának minden részlete összhangban van vagy összhangba hozható a történelmi följegyzésekkel, melyek szerint a rómaiak rendszeresen összeírták az adófizetőket (még hozzá a családjuknak megfelelő tartományban/városban), és Augustus idejétől kezdve minden tizennegyedik évben népszámlálást tartottak. Cirénius (Quirinius) bizonyos leletek szerint kétszer is lehetett Szíria helytartója: Krisztus születésekor és 14 évvel később. A másik (talán valószínűbb) megoldás az, hogy a Lukács 2,2 helyes fordítása így hangzik: „*Ez az összeírás azelőtt történt, hogy Szíriában Cirénius lett volna a helytartó.*” Sir William (Mitchell) Ramsay (1851-1939), korának egyik legtekintélyesebb régésze, aki meglehetősen szkeptikus álláspontból indult ki, harmincévi kutatás után Lukács történetírói rátermettségét illetően megállapította: „Lukács elsőrendű történész; amellet, hogy kijelentései megbízhatóak, ...ennek a szerzőnek a legnagyobb történészek között van a helye”, hozzátéve: „Lukács történetírását a megbízhatóság szempontjából semmi sem múlja felül” – ld. Josh McDowell: *Bizonyítékok a keresztény hit mellett* (Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, 2004), 62-63. o. és Jared Compton: *Once More: Quirinius's Census* (Detroit Baptist Theological Journal, Fall 2009, p. 45-54, biblearchaeology.org/post/2009/11/01/Once-More-Quirinius-Census.aspx). Dawkins állításával ellentétben az evangéliumi hívők milliói (magam is beleértve) minden szegyenkezés nélkül vallják Krisztus szűztől való születését, csodáit, feltámadását, mennybemenetelét, közelgő visszatérését – melyet követően (mindentudásának birtokában) igazságos és kegyelmes ítéletet tart élők és holtak fölött –, a menny és pokol hivo.hu/pokol.htm valóságát, valamint a Bibliában leírt összes többi természetfeletti eseményt.

9. g. A Biblia abban is különbözik más vallások „szent könyveitől”, hogy őszintén leírja Isten népének és embereinek hibáit, bűneit is – így pl. a bírák korának rémtetteit és Ábrahám (meg Dávid stb.) súlyos vétkeit –, rámutatva Isten kegyelmére és arra, hogy mindnyájunkból lehet „szent”. Úgy látszik, a bibliai műveltségét fitogtató Dawkinsnak ez sem tűnt fel – s ha ő művelt tudós létére ennyi súlyos tévedésben van a Bibliát illetően, vajon legendó-e csupán felszínesen, az irodalmi műveltség részeként megismertetni a gyerekekkel a Szentírást? És vajon őszintén hívő keresztények esetében egyáltalán kivitelezhető-e, hogy „**világnézetiileg semlegesen**” **neveljék gyermekeiket**, meghagyva nekik a döntés szabadságát? Mit mondjanak nekik, miért járnak pl. templomba/gyülekezetbe – és mit csinálnak velük közben? Hagyják otthon őket egyedül akkor is, ha kicsik, vagy követeljük meg a gyülekezeti tanítóiktól, hogy csak „világnézetiileg semleges” nevelésben részesítsék őket? (Ezt szorgalmazza Dawkins – másokkal együtt –, s ezúttal cenzúrázná is, hogy a szülők mit mondhassanak gyermekeiknek! Ime, a vallás- és szólásszabadság vége! S ha nem vigyázunk, hová fognak vajon kilyukadni? A lejtőn igen nehéz megállni!) És ha a gyerek tudni szeretné, miért (ne) tegyen bizonyos dolgokat – pl. a másik nem (vagy saját neme) tagjaival –, akkor a szülők saját meggyőződésüket véka alá rejtve, azon erőszakot téve olyan válaszokkal szúrják ki a szemét, amelyekben maguk sem hisznek? S vajon az ateista (vagy épp agnosztikus) „agymosás”, a homoszexuális propaganda és (félre)nevelés, a pornográfia és az erőszak

nézése és megszokása (sőt elszenvédeése, ld. pedofilok) nem árt (annyira) a gyerekeknek, csak az, ha szó szerint igaz tanításként találkoznak a Bibliával, és valóban, szívből elsajátítják annak értékeit? Egyébként a Biblia (Istene) is erre tanítja a szülőket (5Mózes 6,1-9; Efezus 6,4). Természetesen a gyermek felnőve maga fog dönteni, akár az ateizmust sulykolták belé, akár vallásos nevelést kapott.

9. h. Dawkins komoly fenyegetésként idézi egyes szélsőséges és jelentéktelen kisebbségben levő amerikai keresztények **teokráciaigényeit**. „Isten uralma” a saját népénél is csak korlátozott ideig volt érvényben (és akkor sem működött maradéktalanul); hamarosan átalakult többé-kevésbé istenfélő királysággá, aminek azután a külső elnyomás vetett véget. Jézus mintha azzal számolt volna, hogy követői mindig is üldözött kisebbség lesznek (János 15,18-25). A keresztény „teokrácia” kísérletei szerintem hívó szempontból a római birodalomban éppúgy kudarcot vallottak, mint a középkori és későbbi katolikus, anglikán és protestáns államokban (ld. A kereszténység tegnap és ma – A keresztény felekezetek és más vallások kialakulása, összehasonlítása és kritikája, hivo.hu/ktma.htm). Miután a mai nyugati demokráciák inkább az elvilágiásodás és az ateizmus felé haladnak, a teokrácia nem jelent náluk reális veszélyt, és a fentiek miatt nem is lenne kívánatos. Az állam és egyház szétválasztása tehát bizonyos szempontból biztosítva van. Ugyanakkor a keresztényeknek minden erejükkel és minden megengedett eszközzel törekedniük kell arra, hogy a társadalomban is minél több teret nyerjenek Isten igazságai és elvei, melyek minden ember javát szolgálják, függetlenül attól, hogy hisz-e bennük. Ennek is kiváló példája a homoszexualitás megítélése, bővebben ld. a hivo.hu/homoszex.htm oldalon adott magyarázatot. Az újszövetségi időkben a halálbüntetést sokak szerint általában az egyházfegyelem (gyülekezetből való kizárás) helyettesíti (legalábbis vallási kérdésekben), legfeljebb a gyilkosság szankciójaként maradhat érvényben. Ld. *Egyházfegyelem a reformátoroknál, a protestáns hitvallási iratokban, a mai gyakorlatban és a Bibliában – Bibliai értelemben egyháznak/gyülekezetnek nevezhető-e pl. a református, evangélikus, Golgota gyülekezetek?* (hivo.hu/fegyelem.htm)

9. i. Erősen torzít a tényeken Dawkins, amikor azt állítja, hogy ma már az **egész művelt világ hozzá hasonlóan gondolkodik**. Am tudnia kell, hogy miközben ő a kényelmes lakásában filozofálgatva ilyeneket ír, és talán a kutyái szebb, „emberibb” jövőjéről álmodozik, addig az ő városában/országában és világszerte emberek százmilliói nyomorognak, éheznek és szomjaznak, s az ő milliói nem kis részben e tudatlan és/vagy (általa) megtévesztett tömegek pénzéből származnak, akik hozzá hasonlóan nagy árat fognak fizetni tévedésükért (erre gondolva egyáltalán nem nevetek, inkább sírok, akárcsak valóban hívő társaim). Bevételeinek másik forrása az lehet, hogy evolúcióelméletet tanít a kedvenc filozófiai szövegeiből saját „humanista bibliát” szerkesztő Anthony Grayling méregdrága „ateista egyetemén”, ld. mindennapi.hu/cikk/kultura/uj-ateizmus-sajat-bibliat-irnak-es-egyetem-et-alapitanak/2011-08-26/6546 és nchum.org/faculty/professor-richard-dawkins. Valóban, a humanisták Isten nélkül is lehetnek jók – legalábbis saját mércéjük és „bibliájuk” („A jó könyv”) szerint. S míg Dawkins az elefántcsonttornyában sokakkal együtt azt hiszi, hogy a technikai és tudományos fejlődés párhuzamos az erkölcsi haladással, az erre rációzó, hozzá képest kevésbé szerencsés, ám annál vadabb és ellenségesebb tömegek lassan elárasztják országát és világát, elsöpörve álmait és talán őt magát is. A vallás egyébként minden bizonnyal azért is szít annyi ellentétet – szemben pl. a sporttal, amely gyakran inkább békét teremt, noha többnyire a lényegéhez tartozik az ellentét –, mert rendkívül fontos (hiszen a hitünkön áll vagy bukik örök sorsunk), s ezért komoly támadásnak van kitéve lelkünk ellensége részéről. Nem mellelleg borzasztóan fejlett és civilizált korunkban ma is évente keresztények (tiz)ezrei fizetnek életükkel a hitükért. Dawkins tévedéseinek, durva túlzásainak és igen kétes állításainak 160 elemből álló, rendszerezett listáját ld. itt: christthetao.homestead.com/articles/thegoddelusion.pdf, beleértve „a cél szentesíti az eszközt” vádjának tárgyalását is. (A fentieket e lista és a benne szereplő további irodalom ismerete nélkül, zömmel a saját ötleteim alapján írtam pár nap alatt, miközben Dawkins könyvét olvastam.)

10. Tanulságos lehet meghallgatni Dawkins és John Lennox vitáját (fixed-point.org/index.php/video/35-full-length/164-the-dawkins-lennox-debate) – mindkét tudós elutasítja Stephen Jay Gould nézetét, mely szerint a tudomány és a vallás a valóság teljesen különálló felségterületeivel foglalkozik (Non-Overlapping Magisteria, NOMA). Maga Dawkins is gyakran elismeri, hogy a világegyetem bámulatos tervezettségének „látszata” szinte vallásos áhitatra készíti – ám nem hajlandó engedni e vágnak és levonni belőle a logikus következtetéseket. Istennek egyáltalán nem csak a tudásunk

hézagaiban van helye – épp ellenkezőleg, minden valódi tudás órá mutat. A bibliai keresztény hit nem vak, és soha nem is kellett vaknak lennie – lásd a régi „legnagyobb” parancsot: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes... ELMÉDBŐL” (Máté 22,37; vö. 5Mózes 10,12-13). Isten valóban „csak hitet” vár tőlünk, de az igazi hitben az egész életünk, lényünk, odaadásunk benne van, és „cserébe” mindent megkapunk Krisztusban. Egyébként amennyiben az ateistáknak lenne igazuk, akkor sem sokat veszítenének azzal, hogy a keresztény tanítás szerint élnek – sőt, „mennyei” életet nyernének vele a földön (ellentétben Dawkins és sokak vélekedésével), ha viszont tévednek, akkor nemcsak földi életüket teszik pokollá, hanem az örök életüket is. Valójában nem esélylatolgotásról van szó, mivel Isten léte biztosan tudható, hanem arról, hogy érdemes **kipróbálni** a hívó életet és megtapasztalni Isten létét – a hit akarati döntés kérdése (is). Ilyen értelemben volt igaza Pascalnak. Természetesen arról is döntünk kell, hiszünk-e saját tapasztalatainknak – vagy inkább ragaszkodunk az elméletünkbe vetett hitünkhöz, nehogy vállalnunk kelljen az új (keresztény) hitünk következményeit. Bővebben lásd *A kegyelem és igazság „ismeretlen” evangéliuma – Isten válasza az ember alapvető kérdéseire* c. írásban (hivo.hu/ismev.htm).

11. További hasznos művek a témában: John Lennox: *A tudomány valóban eltemette Istent?* (Evangéliumi Kiadó, 2008; részletesen tárgyalja Richard Dawkins *Isteni téveszme* c. könyvének érveit). *Isten és Stephen Hawking – Mégis ki tervezte a mindenséget?* (Koinónia, 2016; a kozmosz eredetére vonatkozó hawkingi nézetek kritikája) és *Megmagyarázhat-e mindent a tudomány?* (előkészületben); David Robertson: *Fenséges rögeszme – Miért nagy(szerű) Jézus?* (Evangéliumi Kiadó, 2020; válasz Christopher Hitchens *Isten miért nem nagyszerű* c. könyvére); Lee Strobel: *A Jézus-dossier – Egy oknyomozó újságíró interjú a történelem legnagyobb rejtélye körül* (Harmat, 2019; Strobel ateistaként kezdte nyomozását, s mindenféle végzettségű és élethelyzetű szakértők tucatjait interjúolta meg); Josh McDowell: *Bizonyítékok a keresztény hit mellett* (KIA, 2004).

Hargitai Róbert (www.hivo.hu), 2016. 05.–2020.12.).

Változtatás nélkül szabadon másolható.

Minden emberi nézet (rendszer) tartalmaz hibákat – az enyém is. Az itt kifejtett nézeteim csupán szerény véleményemet tükrözik (és azt sem feltétlenül naprakészen), kéretik saját felelősségre olvasni!